

CONTRIBUȚII LA FITOTERAPIA EMPIRICĂ A JUDEȚULUI NEAMȚ

C. BÂRCĂ, ELIZA GHIURU, EM. GRIGORESCU

Le présent travail apporte des contributions concernant l'utilisation empirique de certaines plantes (spontanées et cultivées) dans la médecine populaire de 19 localités du département de Neamț. Dans le texte sont données les utilisations pour 25 espèces et quelques plantes de la famille de *Gramineae*.

În lucrarea de față se aduc unele contribuții la utilizarea empirică a unor plante (spontane și cultivate) în medicina populară, în 19 localități din județul Neamț.

S-au strâns referințe asupra utilizării în medicina empirică a unui număr de 240 de specii. Informațiile au fost date de persoane vîrstnice, de peste 50 de ani, care-și mai amintesc de la înaintașii lor de unele remedii aduse de folosirea anumitor plante, utilizate de ei și în prezent.

Recoltarea de plante și de informații s-au făcut în următoarele localități din cadrul județului Neamț: Audia (Hangu), Dobreni, Dragomirești, Grumăzești, Hangu, Lunca, M-rea Neamț, Moreni (Botești), Nemțișor, Nisiporești (Botești), Piatra Neamț, Pipirig, Poiana Largului, Puriceni (Borlești), Roman, Secu, Sihăstria, Văleni (Botești), Vinători-Neamț.

S-au cules unele informații asupra următoarelor specii de plante: *Abies alba*, *Achillea millefolium*, *A. crithmifolia*, *Acorus calamus*, *Actea spicata*, *Adonis aestivalis*, *A. vernalis*, *Aesculus hippocastanum*, *Agrimonia eupatoria*, *Ajuga reptans*, *Alisma plantago-aquatica*, *Allium cepa*, *A. sativum*, *Alnus glutinosa*, *Aloe sp.*, *Althaea officinalis*, *A. rosea*, *Anethum graveolens*, *Anagallis silvestris*, *Anthemis nobilis*, *Apium graveolens*, *Arctium lappa*, *Aristolochia clematitis*, *Armoracia rusticana*, *Arnica montana*, *Artemisia absinthium*, *A. austriaca*, *A. dracunculus*, *A. vulgaris*, *Arum maculatum*, *Asarum europaeum*, *Avena sativa*, *Cerasus avium*, *C. vulgaris*, *Chelidonium majus*, *Cichorium intybus*, *Cirsium canus*, *Citrus limonium*, *Claviceps purpurea*, *Colchicum autumnale*, *Convallaria majalis*, *Conium maculatum*, *Convolvulus arvensis*, *Cornus mas*, *Corylus avellana*, *Cotinus coggygria*, *Crataegus monogyna*, *Cucurbita pepo*, *Cydonia oblonga*, *Cynanchum vincetoxicum*, *Datura stramonium*, *Daucus carota*, *Delphinium consolida*, *Doronicum hungaricum*, *Dryas octopetala*, *Dryopteris filix mas*, *Echium vulgare*, *Equisetum arvense*, *E. palustre*, *Eryngium campestre*, *E. planum*, *Euphorbia agraria*, *E. cyparissias*, *Fagus sylvatica*, *Fragaria moschata*, *F. vesca*, *F. viridis*, *Fraxinus excelsior*, *Gentiana asclepiadaea*, *Geranium divaricatum*, *G. pratense*, *G. robertianum*, *Geum urbanum*, *Gledischia triacanthos*, *Gratiola officinalis*, *Hedera helix*, *Helleborus purpurascens*, *Helianthus*

annuus, Hippophaë rhamnoides. Hordeum vulgare, Hyoscyamus niger, Hypericum perforatum, Hypochoeris radicata, Impatiens nolitangere, Inula helenium, Juglans regia, Juniperus communis, Lamium album, Lappa major, Leonurus cardiaca, Levisticum officinale, Linum flavum, L. usitatissimum, Lycium halimifolium, Lycopodium clavatum, Lycopus exaltatus, Lysimachia nummularia, L. vulgaris, Lythrum salicaria, Malus communis, Malva silvestris, Marrubium vulgare, Matricaria chamomilla, Medicago arvensis, Melilotus albus, M. officinalis, Melissa melisophyllum, Mentha aquatica, M. arvensis, M. longifolia, M. piperita, M. silvestris, Morus alba, M. nigra, Mycelis muralis, Myricaria germanica, Nasturtium officinale, Nepeta pannonica, Nerium oleander, Nicotiana tabacum, Ocimum basilicum, Ononis hircina, Orchis morio, Origanum vulgare, Oryza sativa, Paeonia officinalis, Papaver rhoeas, P. somniferum, Pelargonium odoratum, Petroselinum hortense, Peucedanum oreoselinum, Picea excelsa, Phaseolus vulgaris, Piper nigrum, Pisum sativum, Plantago lanceolata, P. media, Polygonum aviculare, P. bistorta, Potentilla anserina, P. recta, Primula officinalis, Prunus domestica, P. padus, P. persica, P. spinosa, Pulmonaria officinalis, Pulsatilla montana, Quercus petraea, Ranunculus circinatus, R. ficaria, R. pedatus, Raphanus raphanistrum, R. sativus, Rhamnus cathartica, R. frangula, Rhinanthus rumelicus, Robinia pseudacacia, Rosa canina, R. centifolia, Rubus idaeus, Rumex acetosa, R. crispus, Salvia nemorosa, S. verticillata, Sambucus ebulus, S. nigra, Satureja hortensis, Sedum acre, Sinapis alba, S. arvensis, Sium erectum, Solanum dulcamara, S. nigrum, S. tuberosum, Sophora japonica, Sorbus aucuparia, Spiraea ulmifolia, Stellaria aquatica, S. media, Symphytum officinale, Syringa vulgaris, Tamus communis, Tanacetum vulgare, Taraxacum officinale, Thymus sp., Th. serpyllum, Th. vulgaris, Tilia sp. T. cordata, T. platyphyllos, T. tomentosa, Trifolium pratense, T. repens, Triticum vulgare, Tussilago farfara, Urtica dioica, U. urens, Valeriana officinalis, Vaccinium myrtillus, Veratrum album, Verbascum sp., V. phlomoides, Veronica officinalis, Viburnum opulus, V. lantana, Vicia faba, Vinca minor, Viola arvensis, V. tricolor, V. odorata, Viscum album, Vitis vinifera, Xanthium spinosum, Zea mays.

Modul de utilizare al unor specii:

1. *Artemisia absinthium* (pelin): extract sub formă de suc din întreaga plantă cîte un pãhãrel mic, zilnic consumat de cei cu tulburãri oculare, clarificã vederea; 2. *Betula verrucosa* (mesteacãn). Infuziile din frunze sînt utilizate în cistite. Bãile din frunze și ramuri tinere se folosesc pentru reumatism. 3. *Brassica oleracea* (varza) — pentru vindecarea degerãturilor se fac cataplasme din frunze de varzã muratã. Locurile dureroase de reumatism se trateazã cu legãturi de frunze de varzã muratã și nemuratã, dar sãrate; arsurile se trateazã cu frunze de varzã nemuratã care se aplicã pe ranã, peste care se așeazã lut. Dupã cîteva zile rana se unge cu unturã de chișcã, care grãbește cicatrizarea; 4. *Capsella bursa pastoris* (traista ciobanului) — sub formã de decoct este utilizatã în spãlãturi vaginale pentru vindecarea leucoreei; 5. *Cichorium intybus* (cicoare) — frunzele proaspete sînt cicatrizante; se utilizeazã la vindecarea tãieturilor; 6. *Equisetum arvense* (coada calului) — bãile din plante sînt folosite pentru desumflarea picioarelor produse de diferite infecții. Decoctul se folosește în arsuri ca antiinflamator, iar compresele cu decoct sînt folosite în reumatism; 7. *Fagus silvatica* (fag) — cenușa din lemn de fag pusã în sãculețe, care sînt introduse în baie, duce la vindecarea ulcerãțiilor la picioare; 8. *Fraxinus excelsior* (frasin) — pentru reumatism se recomandã bãi din frunze și crengi tinere; 9. *Hippophaë rhamnoides* (cãtinã

albă) — infuziile din fructe sînt eficace pentru întărirea organismului; 10. *Hordeum vulgare* (orz) — băile din boabe de orz sînt folosite pentru întărirea picioarelor la copiii mici; 11. *Impatiens nolitangere* (slăbănog) — sub formă de cataplasme cu frunze verzi se utilizează la vindecarea rănilor; 12. *Inula britannica* (sovîrvariță) — infuziile din întreaga plantă duc la vindecarea diareciei; 13. *Juniperus communis* (ienuper) — pentru răceală se bea suc extras din frunze și se fac băi din celină. Băile sînt eficace și pentru vindecarea reumatismului; 14. *Levisticum officinale* (leuștean) — infuzia din semințe este utilizată ca băutură pentru combaterea viermilor intestinali; 15. *Ligustrum vulgare* (lemnul ciinelui) — sub formă de infuzie de frunze este folosit în constipație; 16. *Linum usitatissimum* (in) — infuzia din semințe de in constituie un pansament gastric folosit în gastrite și ulcer stomacal. S-a dat exemplu de vindecarea unui ulcer stomacal perforat; 17. *Lycopodium clavatum* (pedicuță) — infuziile din întreaga plantă sînt utilizate de către bătrîni în afecțiuni de ficat. Tratatamentul nu este indicat pentru tineret; 18. *Lycopus exaltatus* (cervană) — decoctul este cicatrizant pe răni ale aparatului genital feminin. Se dă exemplu de vindecarea unei răni de pe colul uterin; 19. *Polygonum bistorta* (răculeț) — se folosește ca infuzie în tratamentul cancerului; 20. *Primula officinalis* (ciuboșica cucului) — pentru astm bronșic se folosește infuzia din flori; 22. *Robinia pseudacacia* (salcîm) — dezinteria se tratează cu infuzie de frunze de salcîm, care se bea neîndulcită; 23. *Sambucus ebulus* (boz) — băile din boz sînt eficace în reumatism și pentru refacerea organismului. Infuzia din frunze se folosește în bolile de rinichi, în caz de răceală și ca antitusiv. Rădăcinile și frunzele zdrobite și apoi aplicate pe locul dureros la reumatism duc la o ameliorare. Durerile de cap se tratează cu frunze proaspete aplicate în regiunea dureroasă. Cataplasme calde din frunze și flori sînt aplicate în nevralgii, edemuri și pentru erizipel; 24. *Teucrium chamaedrys* (dumbăț) — este utilizat ca infuzie pentru dezinterie; 25. *Triticum vulgare* (grîu) — huștea din țărițe de grîu înfierbîntată este aplicată sub formă de cataplasme pe șale, ducînd la vindecarea bolilor de rinichi; 26. *Diverse graminee*: cenușa obținută din paiele din miriște, în amestec cu smîntînă proaspătă este utilizată la vindecarea ulcerățiilor și rănilor căpătate la picioare, de către femeile care lucrează la secerarea cerealelor.

Concluzii

Din cele 240 specii utilizate în medicina populară în județul Neamț s-a prezentat modul de folosire numai la 25 de specii. S-a căutat pe cît posibil, să se prezinte în lucrare numai rețetele autentice fără a ne influența din bibliografie.

Se pare că informatorii, pe lingă unele rețete moștenite de la înaintași, mai cunosc o serie de date luate din cărți de popularizare sau chiar din literatura științifică.

Socotim că informațiile pe care le-am prezentat vor îmbogăți etnografia țării noastre cu noi date interesante asupra medicinei empirice.